

Тридцятий рік

КУПИТИ

Сім представлених у збірці оповідань належать до найвагоміших текстів повоєнної німецькомовної літератури. Поряд із тематикою насильства, руйнації, намагання не виходити за межі суспільних очікувань, що їх чоловіки зазвичай узгоджують між собою, у майже всіх творах збірки йдеться також про кохання між чоловіком і жінкою, коли і чоловіки, і жінки обирають собі позиції далекі одне від одного і не спроможні скористатися можливостями створювати нові форми стосунків.

Інгеборґ Бахман

тридцятий рік

Інгеборґ Бахман

тридцятий рік

Інгеборґ Бахман

(25 червня 1926 р., Клаґенфурт – 17 жовтня 1973 р., Рим)

Одна з найвизначніших європейських письменниць ХХ ст., «блискуча інтелектуалка» (Гайнріх Белль). Її лірика, прозові й драматургічні твори ввійшли до золотого фонду сучасної австрійської і світової літератури. У 1945–1950 рр. вивчала філософію, психологію, германістику та правознавство в університетах Інсбрука, Граца і Відня. 1950 р. захистила дисертацію, присвячену філософії Мартіна Гайдеґґера. У 1959–1960 рр. викладала поетику у Франкфуртському університеті, мешкала й працювала у Відні, Мюнхені й Цюріху, потому тривалий час – у Римі, де внаслідок пожежі у власному помешканні трагічно загинула. 1976 р. засновано премію її імені – одну з найвагоміших літературних премій у німецькомовних країнах, яку від 1977 р. присуджують щороку в рамках Днів німецькомовної літератури у Клаґенфурті.

Сім оповідань першого прозового циклу «Тридцятий рік» (1961) видатної австрійської письменниці належать до найвагоміших текстів, написаних німецькою мовою після 1945 р. Більшість репрезентативних авторів повоєнних Німеччини й Австрії вдавались, за свідченнями деяких критиків, до пропагування міфу так званого невинного «хорошого німця». Інгеборґ Бахман, на відміну від них, змальовує різні форми пасивної колаборації, пристосуванства й опортунізму, представляючи їх з перспективи повсякденної особистої відповідальності.

ISBN 978-617-614-402-1
9 786176 144021

Bibliothek der deutschsprachigen Literatur
Бібліотека німецькомовної літератури

Meridian des Herzens
Меридіан серця

Ingeborg Bachmann

Das dreißigste Jahr

Ins Ukrainische übersetzt von *Wolodymyr Kamianets*

Czernowitz
2023

Інгеборг Бахман

Тридцятий рік

Переклад з німецької *Володимира Кам'яця*

Чернівці
2023

УДК 82-3
Б 30

Бахман Інгеборг

Тридцятий рік / Інгеборг Бахман ; пер. з нім. Володимира Кам'янця. – Чернівці : Книги – XXI, 2023. – 192 с.

ISBN 978-617-614-402-1

Сім представлених у збірці оповідань належать до найвагоміших текстів повоєнної німецькомовної літератури. Поряд із тематикою насильства, руйнації, намагання не виходити за межі суспільних очікувань, що їх чоловіки зазвичай узгоджують між собою, у майже всіх творах збірки йдеться також про кохання між чоловіком і жінкою, коли і чоловіки, і жінки обирають собі позиції далекі одне від одного і не спроможні скористатися можливостями створювати нові форми стосунків.

Видання здійснене за підтримки
Представництва Австрійської служби академічного обміну, м. Львів

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та в будь-який спосіб, зокрема електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

Ingeborg Bachmann, „Das dreißigste Jahr“. From: Ingeborg Bachmann, „Werke, Band II“
© 1978 Piper Verlag GmbH, München/Berlin

ISBN 978-617-614-402-1

© Книги – XXI, 2023, *видання українською мовою*
© Володимир Кам'янець, 2023, *переклад*
© Анна Стьопіна, 2023, *обкладинка*

Інгеборг Бахман

Тридцятий рік

Молодість в австрійському місті

Гарними жовтневими днями, коли йти від вулиці Радецького, біля Міського театру видно на сонці групку дерев. Перше дерево, що стоїть перед тими темно-червоними вишнями, на яких ніколи не буває ягід, осінь так запалила, посадила таку велику золоту пляму, що здається, немов то смолоскип, який випав янголові з рук. І ось палає він, і не загасять його ні осінні вітри, ні морози.

Тож хто насмілиться казати мені про листопад і про білу смерть з огляду на це дерево, хто перешкодить мати його перед очима й вірити, що воно завжди сяятиме мені, як цієї пори, і що закони всесвіту не тримаються на ньому?

Тепер у його сяйві можна знову розгледіти місто, бліді будинки, що приходять до тям під темними черепичними дахами, і канал, який заводить подеколи до міста човна, і той стоїть, пришвартований у самому його серці. Порт, однак, мертвий, відколи швидші потяги й вантажівки везуть до міста вантажі, але з високого причалу ще опадають цвіт і фрукти на застоюну воду, сніг спадає з віття, талі води збігають бурхливо вниз, і тоді він залюбки набухає ще раз і здійсмає хвилю, а з хвилию й корабля, кольорове вітрило якого напнуто в час нашого прибуття.

До цього міста рідко хто переселявся з інших міст, мало чим могло воно звабити; сюди переселялись із сіл, бо замалими ставали сільські обійстя, й шукали дах над головою край міста, де той був найдешевший. Там були ще поля і гранітні кар'єри, великі садові господарства й незабудовані ділянки, де роками збирали врожаї буряків, капусти й квасолі – харч найбільш необхідних поселенців. Ці поселенці самі викопували собі льохи. Стояли по коліна у воді. Самі тесали балки під покрівлю короткими вечорами між весною й осінню, і лише Бог відає, чи дочекалися вони того дня, коли можна було святкувати закінчення будівельних робіт.

Їхнім дітям було не до того, бо вони вже вдихнули нестійкий запах чужини, коли горіли вогнища на картоплинях і цигани похапки й чужомовно отаборювалися на нічийній землі між цвинтарем і аеродромом.

У найнятому помешканні на Прохідній вулиці діти мусять роззуватись і бавитись у панчішках, бо вони мешкають над власником будинку. Їм можна розмовляти лише пошепки, і вони вже ніколи не відвикнуть від шепоту в цьому житті. У школі вчителі їм кажуть: бити вас треба, щоб ви розтулили рота. Бити... Між звинуваченнями, що вони надто галасливі і що надто тихо говорять, діти обирають мовчанку.

Прохідна вулиця так називається не через гру, де пропускають розбійників через прохід, але діти довго вважають, що через неї. Лише згодом, коли ноги занесли їх далі, вони побачили прохід, невеличкий тунельчик, над яким їде потяг на Відень. Тут прошмигували допитливі, яким хотілося на летовище, через поля, навпрошки осінніми

вишиванками. Комусь спало на думку збудувати аеродром біля цвинтаря, люди в К. вважали, щоб зручніше ховати пілотів, які впродовж якогось часу вправлялися тут у польотах. Пілоти нікому не зробили такої приємності, ніхто з них не розбився. Діти завжди верещали: Літак! Літак! Підносили до нього руки, немов хотіли впіймати, й застигали поглядами у хмаровому звіринці, де літали літаки поміж тварин і чудовиськ.

Зі сріблитої обгортки з-під шоколадки діти роблять дудку й видувають на ній «Передзвони Марія-Зальського собору». Діти підставляють у школі голови лікарці, яка перевіряє, чи немає в них вошей. Діти не знають, котра година, бо годинник на міській парафіяльній церкві зупинився. Вони завжди пізно приходять додому. Діти! (Вони знають, у разі чого, як їх звати, проте реагують, лише коли їх кличуть «діти».)

Завдання: прописні великі й малі літери, прямий шрифт, вправи зі знаходження горизонтів і втрачання мрій, вивчене напам'ять за допомогою методів запам'ятовування. Серед запахів від навощеної підлоги, кількох сотень дитячих тіл, дитячих пальтєчок, паленої стиральної гумки, між сльозами й прочуханами, стоянням у куті, на колінах, і невгамовними теревеннями треба вивчити: алфавіт і табличку множення, правила правопису і десять заповідей.

Діти позбуваються старих слів і набувають нових. Вони слухають про гору Синай і бачать перед собою гору Ульріха з буряковими полями, порослу модринами та ялинами, збиті з пантелику кедрами й тернинням, вони їдять щавель і обгризають кукурудзяні качани, перш ніж ті затвердіють і дозріють, або несуть їх додому, щоб підсмажити на жару. Обгризені качани зникають у дерев'яній скрині, їх беруть,

щоб розпалити вогонь, докладають кедрини й тернини, та тліє, гріє звіддала й кидає тіні на стіну.

Пора трофеїв, різдвяна пора, не вдивляючись уперед, не оглядаючись назад, пора страховиськ, вирізаних із гарбуза, пора духів і жахів без кінця. У добрі, у злі: безнадійно.

Діти не мають майбутнього. Вони бояться цілого світу. Не мають про нього уявлення, лише про тут і про там, бо його можна окреслити крейдою. Стрибають на одній нозі в пекло і на двох – у рай.

Одного дня діти переїжджають на вулицю Гензеля. До будинку без власника, в район, який покійно й бездушно вилазив з іпотечних кредитів. Вони мешкають за дві вулиці від вулиці Бетговена, де всі будинки просторі й мають центральне опалення, і за одну – від вулиці Радецького, якою їздить електрично-червоний пащекуватий трамвай. Тепер у них власний сад, де спереду садять троянди, а ззаду – маленькі яблуньки й куці смородини. Деревця не більші за них самих, вони зростатимуть разом. Ліворуч сусіди, у яких собака боксер, праворуч діти, які їдять банани, поставили в саду турнік і кільця й крутяться на них цілий день. Вони товаришують із собакою Алі й во-рогують із сусідськими дітьми, які все ліпше вміють і все ліпше знають.

А ще більше вони люблять бавитися самі, облаштовуються на горіщі й кричать часом голосно у схованці, щоб випробувати свої понівечені голоси. Випробовують тихо маленькі бунтарські крики серед павутиння.

Підвалу вони брідяться через мишей і запах яблук. Щодня туди спускатися, вибирати надгнилі й червиві, вирізати зіпсуті місця і їсти! Через те що ніяк не прийде день, коли не буде ні одного гнилого яблука, через те що надгнивають

нові й нові і нічого не можна викидати, дітям страх як хочеться чужоземного забороненого плоду. Вони не люблять яблук, не люблять родичів і неділь, коли мусять гуляти на горі Кройцберг вище дому, відгадувати назви квітів, назви птахів.

Улітку діти мружаться на сонце крізь зелені дошки, взимку ліплять снігову бабу і вставляють їй вуглинки замість очей. Вони вчать французьку. *Madeleine est une petite fille. Elle est à la fenêtre. Elle regarde la rue.* Грають на піаніно. Вина хай ллються. Остання троянда літа. Шум весни.

Вони вже не читають по складах. Вони читають газети, звідки вискакує сексуальний маніяк, серійний убивця. Він стає тінню, що її кидають дерева смерком, коли вони йдуть додому після уроку релігії, й шурхотить у бузку вздовж парканів, калина й флокси розступаються, і між ними на якусь мить бовваніє його постать. Вони відчують стискання його долонь на горлі, таємницю, яка міститься у слові «сексуальний» і страшніша за самого вбивцю.

Діти читають до болю в очах. Не висипляються, бо вечорами надовго затримуються в дикому Курдистані чи в шукачів золота на Алясці. Нашорошують вуха, натрапивши на діалог закоханих, і хотіли б мати словник незрозумілої мови. Ламають голову над таємницями свого тіла й нічної сварки в батьківській спальні. Сміються за кожної нагоди, не можуть стриматись і валяються долі зі сміху, підводяться й сміються далі до судом по всьому тілі.

А сексуального маніяка невдовзі ловлять в одному селі, в долині Розенталь, у стодолі, в сіні, з сірою ретушшю на обличчі, через що він назавжди стає невпізнаваним, і не лише у вранішній газеті.

Дома немає грошей. Жодна монетка не падає більше до скарбнички. У присутності дітей розмовляють лише натяками. Їм не можна здогадуватися, що країна має намір продати себе разом з небом, у яке всі вчепились і тягнуть, доки воно не прорветься й не зятиме чорною дірою.

За столом діти сидять тихо, розжовують довго кожний шматочок, а по радіо гримлять грози, і голос диктора літає кухнею, немов кульова блискавка, і гасне там, де накривка перелякано здіймається над розвареною картоплею. Зникає світло. Вулицями марширують колони. Прапори змикаються над головами. «...Хай усе лежить у руїнах», – співають на вулиці. Звучить сигнал точного часу, і діти навченими пальцями беруться передавати безгучні послання.

Діти закохані й не знають у кого. Перекручують слова, поринають у фантазії аж до незрозумілої блідості на обличчі, а коли не знають, що далі, вигадують власну мову, щоб виглядати круто. Моя риба. Моя вудка. Мій лис. Моя пастка. Мій вогонь. Моя ти водо. Моя ти хвиле. Моє заземлення. Моє ти якщо. І моє ти але. Або і або. Моє все... моє все... Вони штовхають одне одного, кидаються одне на одного з кулаками і б'ються за слово у відповідь, якого немає. Нічого. Ох ці діти!

Вони температурять, блюють, їх морозить, у них ангіна, кашлюк, кір, скарлатина, вони в дуже поганому стані, їм уже нічим не допомогти, їхнє життя висить на волосині, і одного дня лежать вони знеможені і кволі з новими думками про все. Їм кажуть, що почалася війна.

Ще впродовж кількох зим, поки бомби не попробували на ньому лід, на ставку під Кройцбергом можна кататися на ковзанах. Гладенький блискучий лід посередині – для дівчат у спідничках-дзвониках, які вміють їздити на

внутрішній, зовнішній дузі й вісімками, смуга довкола – для швидкісного катання. В переодягальні старші хлопці вдягають старшим дівчатам ковзани й торкаються теплими навушниками тісно зашнурованих шкіряних черевиків на худющих ногах. Треба мати пригвинчувані леза, щоб тебе трактували поважно, а в кого, як у дітей, лише дерев'яні на ремінцях, той мусить відступати на засніжений край ставка або стояти й дивитись.

Увечері, коли ковзанярі й ковзанярки пороззувалися з ковзанів, повісили їх через плече і, прощаючись, виходять на дерев'яну трибуну, коли всі обличчя, свіжі, немов молоді місяці, сяють у сутінках, загораються ліхтарі під дашками. Вмикають гучномовці, і шістнадцятилітні близнята, відомі на все місто, спускаються дерев'яними сходами, він у синіх штанях і білому пуловері, вона в синьому нічному поверх трико тілесного кольору. Чекають врівноважено на перший такт, аби з передостанньої сходинки – вона, немов змахнувши крильми, він стрибком вправного плавця – вискочити на лід і кількома широкими сильними кроками сягнути середини. Там вона береться виконувати першу фігуру, а він тримає її світляний обруч, через який вона з байдужим виглядом стрибає, в цей час голка на грамофоні застряє й музика розчиняється в скреготі. Старші чоловіки витріщають під покритими інеем бровами очі, а чоловік з лопатою, який очищає від снігу бігову доріжку довкола ставка, стоїть в обмотаних ганчір'ям черевиках, опершись підборіддям на держак, і стежить за кроками дівчини, немов ведуть вони у безконечність.

На дітей чекає ще одне здивування: на наступні різдвяні свята ялинки справді падають з неба. У вогнях. А подарунок, якого діти у зв'язку з цим не очікували, – більше вільного часу.

Коли тривога, їм можна залишати зошити на столі й бігти в бункер. Згодом їм можна заощаджувати солодощі для поранених або в'язати шкарпетки і плести козуби для солдатів, для тих, що на суші, в повітрі й на воді. І віддавати шану, у шкільному творі, тим, що в землі й на дні. А ще згодом їм можна буде копати траншеї між цвинтарем і летовищем, яке вже віддає шану цвинтарю. Їм можна забути про свою науку й учитися розрізняти гул моторів у небі. Вони вже не мусять так часто вмиватися, на нігті на руках уже ніхто не звертає уваги. Діти зв'язують порвані скакалки, бо нових більше немає, і ведуть розмови про детонатори з годинниковим механізмом і про пласкі бомби. Діти грають у розбійників серед руїн, але інколи лише сидять там, втуплюються поперед себе і вже не реагують, коли їх кличуть «діти». Достатньо черепків і для раю, і для пекла, але діти тремтять, бо змокли і їм холодно.

Діти вмирають, і діти вивчають дати Семилітньої і Тридцятилітньої воєн, і їм байдуже, якщо переплутають усі ворожі сторони, привід і причину, за чітке знання яких на уроці історії можна одержати добру оцінку.

Вони хоронять собаку Алі, а тоді його господарів. Пора натяків минула. В їхній присутності ведуть мову про розстріли в потилицю, про повішання, ліквідацію, висаджування в повітря, а чого вони не чують вухами й не бачать очима, те чують на запах, як чують вони на запах мертвих у Санкт-Рупрехті, яких не можна відкопати, бо на них завалився кінотеатр, куди діти потайки ходили на «Романс у мінорі». Неповнолітніх не впускали, але потім усе ж впустили, на великі смерті й убивства через кілька днів і день у день по тому.

Немає більше світла в домі. Ні шибок у вікнах. Ні дверей на завісах. Ніхто не ворухнеться, й ніхто не повстає.

Глан не тече ні вгору, ні вниз. Маленька річечка стоїть, і замок Цігульн стоїть і не повстає.

Святий Георгій стоїть на Новій площі, стоїть з булавою, і не вбиває дракона. Поряд стоїть імператриця і не повстає.

О місто. Місто. Місто вовчих ягід, з усім корінням зверху. Ні світла, ні хліба в домі. Дітям кажуть: тихо, сидіть тихо.

В оцих стінах, між кільцевими вулицями, скільки там ще стін? Диво-птах, чи живий він ще? Сім років мовчав. Сім років минуло. Краю мій, ти не край, понад хмарами, попід карстом, темної ночі, за ясного дня, моє місто й моя річка. Я твоя хвиля, ти моє заземлення.

Місто з Віктрінгеським кільцем і кільцем Святого Віта... Всі кільцеві вулиці треба назвати, всі їхні назви перелічити, також великі радіальні вулиці, які для дітей не були аж такі великі, і всі маленькі вулички, Замкову й Хлібну, так, так вони називалися, Помідорову, і площ не забути, Сінну і Святого Духа, щоб усе тут назвати, раз і назавжди, щоб усі площі назвати. Хвиля й заземлення.

А одного дня дітям уже ніхто не видає табелів, і вони можуть іти. Кажуть їм іти в життя. Весні відходять чисті розлючені води, й вона народжує стеблину. Дітям не треба казати, що вже мир. Вони йдуть, засунувши руки до обтірпаних кишень, зі свистом, який їх самих має застерегти.

Оскільки в той час, у тому краї я був серед дітей і вступили ми місце іншим, я поступаюся вулицею Гензеля, поступаюся виглядом на Кройцберг і беру за свідків усі

ялини, всіх сойок і говірливе листя. І оскільки до мене прийшло усвідомлення того, що власник крамниці вже й ламаного шеляга не дасть за порожню сифонову пляшку й не наллє лимонаду, я зоставляю іншим шлях через Прогідну вулицю і зводжу комір на пальті, коли перетинаю її, не роззираючись по боках, щоб вийти до могил, випадковий подорожній, по якому ніхто не розпізнає, звідки він. Де закінчується місто, де кар'єри, де стоять решета, повні решток шутеру, і пісок перестав співати, можна на хвилюку присісти й обхопити голову руками. І тоді розумієш, що все було так, як було, що все є як є, і перестаєш шукати причин усього того. Бо немає там мірила, ніяких перевтілень. Липи й куш бузини?.. Ніщо не розчулить тобі серця. Ні пригоди минулих часів, ні придбаний дім. Ні вежа в Цігульні, ні двоє зловлених ведмедів, ні ставки, ні троянди, ні сади, зарослі золотим дощем. У заціпенілому згадуванні, перед від'їздом, перед усіма від'їздами, що нам відкриється? Вистачає того найменшого, що є, щоб нам усе було ясно, і молодість сюди не належить, і місто не належить, де вона минала. Лише коли те дерево біля театру творить диво, коли палає смолоскип, вдається побачити, як усе перемішується, як вода в морі: темрява дитинства з крилами понад хмарами в білому жару, Нова площа і її безглузді пам'ятники з виглядом на «Утопію», сирени тих часів з гулом ліфта у висотному будинку, намащені варенням засохлі окрайці з камінчиком, що я його вкусив на атлантичному узбережжі.

Тридцятий рік

Того, кому пішов тридцятий рік, далі називають молодим. Тоді як він, хоч і не помічає якихось змін у собі, стає непевним, йому так ніби вже не личить видавати себе за молодого. І от одного ранку він прокидається, одного дня, який він забуде, і лежить, не маючи сили підвестись, засліплений світлом, обеззброєний і позбавлений відваги розпочати новий день. Коли він заплющує очі, щоб захиститись, то падає й занурюється в непритомність разом з кожною прожитою миттю. Занурюється й занурюється, не в змозі голосно закричати (ще й голосного крику його позбавлено, всього його позбавлено!), і летить у безодню, доки не втрачає відчуттів, доки не розсіюється, не стирається, не знищується все те, чим він себе вважав. А коли знову приходить до тями, тремтливо оклигує і знову набуває подобу, стає особою, яка невдовзі мусить підвестись і вирушити в день, то відкриває в собі одну нову дивовижну спроможність. Спроможність згадувати. Він згадує не так, як досі, зненацька чи тому, що так захотілось, то те, то те, в нього болісне відчуття, що він мусить згадати всі свої роки, звичайні й особливі, згадати всі місця, що він їх зайняв за ті роки. Він закидає сіть пам'яті, накидає на себе й тягне себе самого, мисливець і здобич в одному, через межі часу, межі місця, щоб подивитися, ким він був і ким став.

Бо досі він просто жив з дня у день, пробував щодня щось інше, без тіні лукавства. Бачив для себе так багато можливостей і думав, наприклад, що може стати ким завгодно:

Великою людиною, світилом, славетним філософом.

Або діяльною, працьовитою людиною, бачив себе за зведенням мостів, прокладанням доріг, у тиковій спецівці, бачив, як ходить, спітнілий, будовою, обмірює ділянки, їсть густий суп з бляшанки, п'є шнапс з робітниками, мовчки. Не любив багатослівності.

Або революціонером, який підпалює прогнилі підвалини суспільства, бачить себе запальним і красномовним, готовим на будь-який ризик. Надихає, сидить у в'язниці, страждає, зазнає невдач і здобуває першу перемогу.

Або мудрим споглядальником у пошуках насолод і тільки насолод, у музиці, в книжках, у давніх рукописах, у далеких країнах, спершись до колони. Він же має лише це одне життя, може поставити на кін лише це одне я, яке жадає щастя, краси, створене для щастя й одержиме пристрастю до всякого блиску!

З найрадикальнішими думками й найказковішими планами вовтузився він роками, а оскільки був молодий і здоровий і оскільки здавалося, що в нього ще бозна-як багато часу, то не відмовлявся від жодного принагідного заробітку. Давав школярам приватні уроки за гарячий обід, продавав газети, відгрібав сніг за п'ять шилінгів на годину і паралельно студював досократиків. Був неперебірливий, а тому найнявся робітником на підприємство у вільний від навчання час, звільнився, коли влаштувався до газети, йому довірили писати репортажі про нову бормашину, про близнюкові методи досліджень,

про реставраційні роботи в соборі Святого Стефана. Тоді одного дня без грошей вирушив він у мандри, подорожував автостопом, користав з адрес, які дав йому хлопець, якого він толком не знав, і які той мав від когось третього, зупинявся то там, то там і мандрував далі. Поволочився Європою, але тоді раптово повернувся і взявся готуватися до іспитів на здобуття корисного фаху, не вважаючи його, втім, своїм остаточним, і склав іспити. Приставав на кожну пропозицію дружби, кохання, на кожну принизливу пропозицію і завжди на якийсь час, до пори. Йому здавалося, що все в цьому світі підлягає анулюванню, він сам собі таким здавався.

Ніколи не боявся, що надійде та мить, коли, як тепер, підніметься завіса перед його тридцятим роком, що оголосять його вихід і одного дня він муситиме продемонструвати, що він насправді спроможний думати й робити, і що муситиме зізнатися, про що йому насправді йдеться. Ніколи не думав він про те, що з тисячі й однієї можливостей тисячу він уже прогавив чи не скористався ними – або що мусив не скористатися, бо для нього призначена лише одна.

Ніколи не думав...

Нічого не боявся.

А тепер знає, що й він у пастці.

Дошовим червнем починається цей рік. Раніше він був закоханий у цей місяць, місяць свого народження, в ранне літо, у своє сузір'я, в обітницю тепла й позитивних впливів позитивних світил.

Він більше не закоханий у свою зірку.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ